

Adviescommissie afgesloten strafzaken

Postbus 20303 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Lange Voorhout 7
2514 EA Den Haag

De zaak [veroordeelde] (ACAS 005)

[Veroordeelde] is veroordeeld voor moord op een alleenwonende vrouw in Deventer, reden waarom de zaak ook bekend staat als de Deventer moordzaak. De berechting van [veroordeelde] heeft nogal wat voeten in de aarde gehad omdat de zaak meermalen aan rechterlijke instanties is voorgelegd. De Deventer moordzaak heeft veel aandacht van de media getrokken, niet in het minst omdat opiniepeiler Maurice de Hond een eigen hypothese over het daderschap op indringende wijze naar voren heeft gebracht.

Een beknopt relaas van de feiten

Op 25 september 1999 wordt de 60-jarige weduwe [slachtoffer] dood in haar woning aangetroffen. Zij is waarschijnlijk op donderdagavond 23 september door verstikking en messteken om het leven gebracht. Haar financieel adviseur, de 46-jarige [veroordeelde], wordt verdacht van de moord. Hij verzorgde haar financiën en was door haar tot executeur-testamentair benoemd. Ook was hij door het slachtoffer gevraagd om na haar overlijden voorzitter te worden van een stichting die vernoemd zou worden naar haar overleden echtgenoot en die het beheer over een aanzienlijk vermogen zou krijgen. [Veroordeelde] zou op de ochtend van de dag waarop zij is vermoord voor een zakelijk bezoek bij het slachtoffer zijn geweest. Op de avond van de moord heeft hij een kort telefoongesprek met het slachtoffer gevoerd. Zijn mobiele telefoon straalde daarbij een GSM-mast in Deventer aan. Zelf gaf [veroordeelde] aan dit gesprek gevoerd te hebben vanaf de snelweg A28, globaal tussen Harderwijk en afslag 't Harde. [Veroordeelde] heeft altijd ontkend iets met de moord te maken te hebben.

De rechtsgang

Op 9 maart 2000 wordt [veroordeelde] door de rechtbank Zwolle vrijgesproken wegens onvoldoende bewijs (ECLI:NL:RBZWO:2000:AA5060).

Op 22 december 2000 komt het gerechtshof Arnhem wel tot een schuldigverklaring en veroordeelt [veroordeelde] tot 12 jaar gevangenisstraf (ECLI:NL:GHARN:2000:AD8964). Het hof ziet drie aanwijzingen dat [veroordeelde] de moord heeft gepleegd:

- [veroordeelde] heeft vanuit Deventer een telefoongesprek met het slachtoffer gevoerd kort vóór het tijdstip waarop zij vermoedelijk is overleden;
- bij een geuridentificatieproef zou zijn vastgesteld dat de lichaamsgeur van [veroordeelde] overeenkwam met een geurspoor op het mes dat in de buurt van de woning van het slachtoffer was gevonden en waarmee de moord gepleegd zou kunnen zijn;
- [veroordeelde] zou een financieel motief voor de moord hebben.

Op 20 november 2001 verwerpt de Hoge Raad het tegen de beslissing van het hof gerichte cassatieberoep (ECLI:NL:HR:2001:AD5148). In de cassatiemiddelen waren vraagtekens gezet bij:

- de geurproef met het gevonden mes, omdat niet vaststond dat het mes het moordwapen was geweest;
- de miskenning door het hof van de mogelijkheid dat [veroordeelde] niet in Deventer was toen hij met het slachtoffer telefoneerde.

Op 1 juli 2003 verklaart de Hoge Raad een (eerste) aanvraag tot herziening gegrond (ECLI:NL:HR:2003:AE8165) en verwijst de zaak naar het gerechtshof Den Bosch. De Hoge Raad oordeelt dat:

- “nu uit onderzoek blijkt dat op het mes geen enkel lichaamsspoor van het slachtoffer gevonden is, het ernstige vermoeden rijst dat het hof Arnhem, indien het daarmee bekend was geweest, [veroordeelde] zou hebben vrijgesproken.”

Op 9 februari 2004 veroordeelt het gerechtshof Den Bosch [veroordeelde] opnieuw tot 12 jaar gevangenisstraf (ECLI:NL:GHSHE:2004:AO3222). Het hof baseert zijn oordeel op:

- het feit dat DNA van [veroordeelde] op de blouse van het slachtoffer is aangetroffen;
- het telefoongesprek dat met het slachtoffer is gevoerd kort vóór het tijdstip waarop zij vermoedelijk is overleden, waarbij het door het hof zeer onwaarschijnlijk wordt geacht dat dit gesprek van een locatie buiten Deventer is gevoerd.

Het hof laat het mes buiten beschouwing, omdat niet kon worden vastgesteld dat het iets met de moord heeft te maken.

Op 22 februari 2005 verwerpt de Hoge Raad het cassatieberoep tegen de uitspraak van het gerechtshof Den Bosch (ECLI:NL:HR:2005:AR5714). De Hoge Raad oordeelt:

- “dat de klacht dat het gerechtshof Den Bosch nieuw bewijsmateriaal [DNA op de blouse] niet bij zijn onderzoek had mogen betrekken, ongegrond is, want het staat de rechter die de zaak na een gegrond verklaard herzieningsverzoek moet beoordelen, vrij om al het relevante bewijsmateriaal te gebruiken, ongeacht of dit gunstig of nadelig is voor de verdachte.”

Eind januari 2006 startte het Openbaar Ministerie een oriënterend vooronderzoek naar aanleiding van punten die opiniepeiler Maurice de Hond heeft aangedragen over mogelijke onvolkomenheden in het opsporingsonderzoek. Doel van het vooronderzoek was na te gaan of er sprake is van relevante feiten en/of omstandigheden in het opsporingsonderzoek die, als ze aan het Openbaar Ministerie en de rechter bekend waren geweest, mogelijk tot een ander oordeel van de rechter hadden geleid.

In het onderzoek is een groot aantal personen gehoord. Voorts is door het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en het Forensisch Laboratorium voor DNA-onderzoek (FLDO) van het Leids Universitair Medisch Centrum nader forensisch onderzoek verricht, waarbij DNA-materiaal van [veroordeelde] is aangetroffen onder meer in het nagelvuil van het slachtoffer. De resultaten van de nadere onderzoeken geven het Openbaar Ministerie geen aanleiding tot verdere acties.

Op 9 november 2006 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank 's-Gravenhage op vordering van [veroordeelde], het Openbaar Ministerie gelast om onderzoek te doen aan het graf van het slachtoffer omdat daar mogelijk een metalen voorwerp verborgen zou zijn, dat verband zou houden met de moord (ECLI:NL:RBSGR:2006:LJN:AZ1858). Het onderzoek levert niets op.

Op 18 maart 2008 wijst de Hoge Raad een tweede herzieningsaanvraag af (ECLI:NL:HR:2010:BA1024). In het herzieningsverzoek en de behandeling ervan komen de volgende kwesties aan de orde:

- In het verzoek worden andermaal de twee issues, het DNA op de blouse en het GSM-verkeer, aan de orde gesteld. Nieuw is de bewering dat iemand (door Maurice de Hond aangeduid als “de klusjesman”) al zou hebben geweten dat en hoe het slachtoffer was omgebracht nog vóór het tijdstip waarop haar stoffelijk overschot werd ontdekt.
- De advocaat-generaal stelt in zijn conclusie van 20 maart 2007 dat hetgeen is aangevoerd terzake het DNA op de blouse en het GSM-verkeer géén nieuwe feiten oplevert die tot vrijspraak zouden hebben geleid als het hof daarmee bekend zou zijn geweest.

- De advocaat-generaal adviseert de Hoge Raad wel om onderzoek te (laten) doen naar de kwestie met de klusjesman, waarna in opdracht van de Hoge Raad een raadsheer-commissaris een nader onderzoek uitvoert en vervolgens de advocaat-generaal een aanvullende conclusie neemt op 22 januari 2008.
- Ten aanzien van het DNA op de blouse oordeelt de Hoge Raad dat er onvoldoende reden is om te twijfelen aan de juistheid van het oordeel van het gerechtshof Den Bosch over het DNA-bewijs.
- Ten aanzien van het GSM-verkeer en de details ervan, oordeelt de Hoge Raad dat feiten die ook al bij het gerechtshof Den Bosch aan de orde zijn geweest, niet als nieuwe feiten kunnen worden gezien.
- Wat betreft de positie van de klusjesman oordeelt de Hoge Raad dat na onderzoek niet aanneemelijk is geworden dat de klusjesman op de dag voor de ontdekking van de moord daarover al met anderen heeft gesproken, reden waarom er geen sprake is van nieuwe feiten die tot vrijpraak zouden hebben geleid als het hof daarmee bekend zou zijn geweest.
- Voorts merkt de Hoge Raad op dat ook indien zou moeten worden aangenomen dat de klusjesman geen sluitend alibi zou hebben, dit niet betekent dat hij de moordenaar is.

Het verzoek van de veroordeelde en zijn raadsman

Bij brief van 20 maart 2013 heeft mr. G.J. Knoops, advocaat te Amsterdam, namens [veroordeelde] een verzoek ex art. 461 Sv tot het doen verrichten van voorbereidend onderzoek ingediend bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad. De raadsman van verzoeker heeft onderzoek ingesteld, gegevens achterhaald en nieuwe deskundigen geraadpleegd. Op basis daarvan wordt aangevoerd dat het gerechtshof Den Bosch van een aantal aannames is uitgegaan, die op grond van nieuwe forensisch-technische bewijsmiddelen en inzichten op het gebied van DNA-onderzoek en telecommunicatie in een ander daglicht komen te staan (zie voor een schematisch overzicht van de aannames in 2004 versus de nieuwe gegevens anno 2012 pagina 111 van het verzoekschrift).

Na een uiteenzetting van zijn bezwaren tegen de aannames van het gerechtshof Den Bosch draagt de raadsman een viertal onderzoeksvragen aan, die naar zijn mening beantwoording verdienen, omdat ze perspectief bieden op een herzieningsverzoek. Het gaat om de volgende vragen:

- (1) Kan de Commissie nagaan - zo nodig na inschakeling van een niet aan het NFI verbonden DNA- en telecom expert - of ten aanzien van het voorliggend verzoek sprake is van nieuwe gegevens in forensisch-technische zin die een ander licht op de aannames van het gerechtshof Den Bosch - neergelegd in het veroordelend arrest - werpen?
- (2) Kan de Commissie nagaan wat de forensisch-technische implicatie van de in het verzoek neergelegde (nieuwe) gegevens kan zijn voor de bewezenverklaring?
- (3) Kan de Commissie nader onderzoek doen naar de vraag waarom deze in het verzoek neergelegde (nieuwe) DNA-gegevens destijds (2003/2004) niet door het NFI aan het gerechtshof Den Bosch zijn gerapporteerd?
- (4) Kan de Commissie nader onderzoek doen naar de vraag waarom deze in het verzoek neergelegde (nieuwe) telecom gegevens destijds (2003/2004) niet door de telecom-deskundigen aan het gerechtshof Den Bosch zijn gerapporteerd?

Bij brief van 6 december 2013 heeft de raadsman verzocht bij het onderzoek de vraag te betrekken of er in deze zaak foto's bestaan waarvan het hof en de veroordeelde destijds onkundig waren, en zo ja of deze foto's een ander licht kunnen werpen op het aspect van de contaminatie of primary/secondary transfer zoals beschreven in het verzoek. Aanleiding voor dit aanvullend verzoek is het optreden van een oud-medewerker van het NFI in een televisieprogramma¹, waar de-

¹ Ir. Eikelenboom in *Pauw en Witteman* op woensdag 20 november 2013

ze een tot dusver aan de veroordeelde onbekende foto van de blouse toonde. De foto toont de blouse tijdens een inspectie met een fluorescerende lichtbron, de zogeheten crimescope.

Het verzoek van de procureur-generaal

Op de voet van artikel 462 Sv heeft de procureur-generaal bij brief van 17 april 2013 aan de Commissie advies gevraagd over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Daarbij ware aandacht te besteden aan de vraag naar het nut en de noodzaak van het onderzoek dat in het verzoekschrift is voorgesteld, als ook aan de vraag of er naar het oordeel van de Commissie ook andere aanknopingspunten zijn voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Na kennisneming van de eerste bevindingen van de Commissie heeft de procureur-generaal de Commissie verzocht bij de advisering ook de volgende ontvangen stukken te betrekken: een aanvullend rapport van het Nederlands Forensisch Instituut van 30 augustus 2013, een proces-verbaal van 12 september 2013 van inspecteur [de inspecteur] van de Dienst Nationale Recherche², en de hiervoor vermelde brief van 6 december 2013 van de raadsman.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

De activiteiten van de Commissie

De Commissie heeft vier verhuisdozen met dossierstukken ontvangen, waarvan de meeste betrekking hebben op de berechting bij het gerechtshof Den Bosch, maar waarbij zich ook fragmenten bevinden van stukken uit andere procedures, zoals vermeld in het overzicht van de rechtsgang; hieronder een rapport van het FLDO, genummerd N06-102, dat in het kader van het oriënterende OM-onderzoek op 11 september 2006 werd opgesteld door prof. De Knijff betreffende DNA-profielen, vervaardigd onder andere uit het nagelvuil van het slachtoffer.

² Voor zover de Commissie weet, beschikt de raadsman (nog) niet over deze stukken.

Tijdens het lopende adviestraject heeft de Commissie van het parket van de procureur-generaal een rapport van 30 augustus 2013 van het NFI ontvangen ter vervanging van een eerder in het kader van het oriënterende OM-onderzoek op 19 mei 2006 door het NFI opgesteld rapport. Dit rapport - “Aanvullend bloedsporen- en DNA-onderzoek naar aanleiding van het aantreffen van het stoffelijk overschot van [A] te Deventer op 25 september 1999” - is opgesteld naar aanleiding van een bericht van Maurice de Hond dat er mogelijk een fout was gemaakt in de berekening van het aantal cellen in een van de bemonsteringen van de blouse van het slachtoffer. In dit rapport is slechts een deel van de oorspronkelijke tekst aangepast, namelijk het gedeelte dat gaat over het aantal cellen in een DNA-extract. Verder zijn er geen wijzigingen aangebracht ten opzichte van het oorspronkelijke rapport uit mei 2006.

Voorts heeft de Commissie van het parket van de procureur-generaal een proces-verbaal d.d. 12 september 2013 van inspecteur [de inspecteur] van de Dienst Nationale Recherche ontvangen betreffende de vermoedelijke datum van overlijden van het slachtoffer, [slachtoffer]; daarbij was gevoegd een door deze inspecteur in het kader van de leergang Recherchekunde vervaardigd werkstuk “Deventer moordzaak”, gedateerd 16 januari 2013.

Tenslotte heeft de Commissie de hiervoor vermelde brief van de raadsman van 6 december 2013 met het aanvullende verzoek ontvangen.

Vanuit de Commissie zijn de leden Wladimiroff en Visser met de voorbereiding van het advies belast. Daartoe hebben zij onafhankelijk van elkaar de dossierstukken bestudeerd en hun bevindingen met elkaar, alsook binnen de Commissie besproken. De Commissie heeft overleg gevoerd met het parket van de procureur-generaal over de vraag of aanvullende informatie van derden bij de advisering moet worden betrokken. Tijdens de loop van het adviestraject zijn de hiervoor vermelde stukken ontvangen. Naar aanleiding van deze stukken is verder dossieronderzoek verricht en zijn gegevens opgevraagd, zoals het verslag van 25 september 1999 van de gemeentelijke lijk-schouwer, het sectierapport van 26 september 1999 en een aanvullend rapport van 16 februari 2000 van het Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie. De eindbevindingen van Wladimiroff en Visser zijn besproken in de vergadering van de commissie van 10 januari 2014, waarna is besloten dit advies uit te brengen.

Aangevoerde argumenten

Nu er van diverse zijden argumenten zijn aangedragen, acht de Commissie het gewenst al deze argumenten – geclusterd in drie kwesties A,B en C – per onderwerp aan de orde te stellen.

A. De kwestie van het DNA

Na dreiging met een rechtszaak heeft de raadsman ruwe DNA-gegevens van het NFI verkregen. Deze gegevens heeft de raadsman voorgelegd aan buitenlandse deskundigen op het terrein van forensische DNA-analyse. Op grond van hun bevindingen stelt de raadsman dat het NFI het gerechtshof Den Bosch verkeerd heeft voorgelicht over de hoeveelheid op de blouse aangetroffen DNA en dat de aangetroffen hoeveelheden heel goed tijdens een vreedzaam contact, zoals door handen schudden (van de hand van [veroordeelde] naar de hand van het slachtoffer en vandaar naar haar blouse; dit is de zogenoemde *secondary transfer*) of door speeksel (flux de bouche) zouden kunnen zijn overgedragen. De argumenten van de raadsman over het DNA op de blouse van het slachtoffer hangen samen met de door Maurice de Hond opgeworpen kwestie van de berekening van het aantal cellen in een van de bemonsteringen van de blouse.

Contact- of geweldscenario.

Bij de aanvraag van de raadsman is een rapportage van 20 juni 2012 van prof. Krane (hoogleraar Wright State University, in Dayton, Ohio) en dr. Gilder (voormalig medewerker van Prof. Krane, zelfstandig gevestigd DNA-expert in Cleveland, Ohio) gevoegd. Dat rapport is opgesteld op basis

van de van het NFI afkomstige ruwe DNA-gegevens. Deze ruwe gegevens en de interpretatie daarvan door Krane en Gilder, waren het gerechtshof Den Bosch in 2004 niet bekend. Krane en Gilder stellen dat er lagere hoeveelheden DNA worden aangetroffen dan waarvan het hof in 2004 uitging. Op grond van recent wetenschappelijk onderzoek over *secondary transfer* van DNA-materiaal kan dan ook niet worden uitgesloten dat het op de blouse aanwezige DNA-materiaal van [veroordeelde] tijdens een zakelijk bezoek is overgebracht. Bovendien passen de locaties van het aangetroffen DNA beter bij een scenario van zakelijk contact dan bij een geweldsscenario. In het aanvullende rapport van 30 augustus 2013 handhaaft het NFI echter met verbetering van de toegepaste methode (QIA-methode in plaats van de Chelexmethode) en herberekening van de hoeveelheid DNA per cel zijn conclusie van 2006 dat de gevonden DNA-concentratie beter past bij een greepspoor dan bij een aanraakspoor. Aldus volhardt het NFI in het oordeel dat het onderzoek wijst op een geweldsscenario.

Hoeveelheid DNA.

Voorts is bij de aanvraag van de raadsman een rapportage van 18 december 2012 van dr. Blom (voormalig NFI onderzoeker) gevoegd naar aanleiding van het rapport van Krane en Gilder. Op grond van de hierboven genoemde gegevens komt hij tot de conclusie dat ook een bloedvlekje op de revers van de blouse veel minder DNA van [veroordeelde] bevat dan het gerechtshof Den Bosch heeft aangenomen. Dit ontkracht volgens de raadsman de conclusie van het hof dat de donor daar aanmerkelijke kracht heeft uitgeoefend en sluit het scenario van zakelijk contact als een plausibele verklaring voor de aanwezigheid van [veroordeelde]' DNA niet uit.

In het aanvullend rapport d.d. 30 augustus 2013 van het NFI wordt aandacht besteed aan de bloedsporen op de blouse van het slachtoffer, doch dit heeft niet geleid tot van de rapportage uit 2006 afwijkende conclusies. Voor zover de Commissie kan nagaan was het NFI niet bekend met het rapport van Blom naar aanleiding van de rapportage van Krane en Gilder en de daarin vervatte kritiek, zodat dit niet bij de aanvullende rapportage is betrokken.

Secondary transfer.

In de aanvraag wijst de raadsman op nieuwe wetenschappelijke inzichten op het gebied van *secondary transfer* van DNA-materiaal in artikelen van Goray et al., waaronder het artikel *Secondary DNA transfer of biological substances under varying test conditions*³. In dit artikel onderzoeken de auteurs welk percentage van het aanwezige DNA overgedragen wordt afhankelijk van de materialen, druk en vochtigheidsgraad. Dit onderzoek beschrijft volgens de raadsman een niet gewelddadige manier waarop verzoekers DNA op de blouse van het slachtoffer kan zijn terechtgekomen: via secondary transfer, namelijk door middel van een handdruk en vervolgens via de hand van het slachtoffer die haar blouse en kraag even rechtstreek, naar de blouse. Een andere mogelijkheid is, dat verzoeker door middel van het spreken ("met consumptie") zijn DNA direct overdroeg op de blouse van het slachtoffer, dat nadien door haar handen verder over de blouse is verspreid.

Met de huidige stand van wetenschappelijk onderzoek is twijfel over de aannemelijkheid van vreedzame overdracht in 2013 zeker niet meer op zijn plaats, aldus de raadsman.

Contaminatie.

Het gerechtshof Den Bosch achtte op grond van een proces-verbaal van de politie over de manier waarop de blouse van het slachtoffer bewaard is, contaminatie ("besmetting") met DNA van elders volstrekt onaannemelijk. De raadsman wijst er op dat uit getuigenverhoren in 2009 van de twee verbalisanten echter blijkt dat de feitelijke gang van zaken ten aanzien van veiligstellen, in-

³ Goray et.al. (2010). Secondary DNA transfer of biological substances under varying test conditions, *Forensic Science International: Genetics*, 4 (2010), 62-67

beslagnemen en verpakken van de blouse, een andere is geweest dan die waarvan het hof is uitgegaan. De raadsman stelt dat er geen waarborg heeft bestaan ten aanzien van de *chain of custody*, hetgeen de herkomst van sporen op de blouse van het slachtoffer onzeker maakt. In het licht daarvan zou er sprake zijn van een ernstig vermoeden dat het gerechtshof Den Bosch, indien het daarvan had geweten, verzoeker zou hebben vrijgesproken.

Voorts wijst de raadman op een artikel van Goray et. al: *DNA transfer within forensic exhibit packaging: Potential for DNA loss and relocation*⁴. Volgens Goray et al. kunnen sporen zoals bloed en speeksel, maar ook onzichtbare DNA-sporen, tijdens opslag en vervoer gemakkelijk en veelvuldig van locatie veranderen. Verwijzend naar de wijze waarop de blouse van het slachtoffer in casu is veiliggesteld, opgeslagen en vervoerd stelt de raadsman dat het niet onaannemelijk is dat al op het voorpand aanwezige speekselsporen van [veroordeelde] op een oncontroleerbare wijze verder zijn verspreid over de blouse. Het zijn overwegingen waarom - volgens de raadsman - het argument dat bij een normaal zakelijk contact de aangenomen hoeveelheden DNA niet overgedragen hadden kunnen worden, forensisch-technisch niet langer steekhoudend is. Net zo min als - volgens de raadsman - het argument opgaat dat de DNA-sporen werden aangetroffen op delictgerelateerde locaties op de blouse. Indien het gerechtshof Den Bosch van deze nieuwe inzichten op de hoogte zou zijn geweest, zou het de gewelddhypothese hebben verworpen, althans een andere bewijswaardering hebben gegeven. Tenslotte heeft de raadsman in zijn brief van 6 december 2013 nog gewezen op het bestaan van (een) foto(s) van een inspectie van de blouse met een fluorescerende lichtbron, die een ander licht zouden kunnen werpen op het aspect van primary/secondary transfer (en contaminatie).

DNA in het nagelvuil.

Volledigheidshalve wijst de Commissie er op dat in de rapportage van 19 mei 2006 het NFI adviseert, het nagelvuil van de geknipte nagels van het slachtoffer Y-chromosomaal op DNA te laten onderzoeken. Het resultaat hiervan staat in het hierna te bespreken FLDO rapport N06-102 van 11 september 2006.

B. De kwestie van het GSM-verkeer

Op basis van nieuwe gegevens afkomstig van Nederlandse en buitenlandse telecommunicatie deskundigen zou het volgens de raadsman zeer wel mogelijk zijn dat [veroordeelde], bellende vanaf de A28, een basisstation in Deventer heeft aangestraald. Er waren geen honderden basisstations tussen 't Harde en Deventer zoals het gerechtshof Den Bosch was verteld. Er was op de bewuste avond boven de Veluwe vanwege onweer een toestand van superrefractie, waardoor verafgelegen basisstations aangestraald kunnen worden. Een door het hof gehoorde deskundige is bij het beantwoorden van de vraag of er van zo'n toestand van superrefractie sprake was, uitgegaan van een verkeerde datum.

Uit onderzoek (op basis van atmosferische data uit De Bilt en omliggende weerstations, sinds 2007 te vinden op de site van de University of Wyoming, USA) uit 2012 van ir. Pluijmers blijkt dat op 23 september 1999 om 20.36 uur over de Veluwe een toestand van superrefractie heerste. Naar het oordeel van Pluijmers is het onder die omstandigheden mogelijk dat de GSM van [veroordeelde] vanaf de A28 tussen Harderwijk en 't Harde contact heeft gehad met het basisstation 14501 in Deventer. Op basis hiervan stelt de raadsman dat het aanklikken van het basisstation in Deventer door de GSM van [veroordeelde] niet noodzakelijkerwijs bewijs oplevert dat [veroordeelde] tijdens het bellen in Deventer was.

⁴ Goray et. al (2012). DNA transfer within forensic exhibit packaging: Potential for DNA loss and relocation. *Forensic Science International: Genetics*, 6 (2), 158 - 166

C. De kwestie van de overlijdensdatum

Naar aanleiding van een door een anoniem onderhouden website www.deemzet.nl heeft inspecteur [de inspecteur] zich verdiept in vraag op welke datum het slachtoffer is overleden. Op voormelde website wordt de theorie verdedigd dat [slachtoffer] niet op 23 maar op 24 september 1999 is overleden. In verband hiermee heeft inspecteur [de inspecteur] op 12 september 2013 een proces-verbaal opgemaakt van zijn contacten met Dr. K. Das, forensisch arts en hoofd van de afdeling forensische geneeskunde van de GGD Amsterdam en Dr. J. Stomp, forensisch arts van dezelfde dienst. In het proces-verbaal relateert [de inspecteur] dat de beide artsen onder meer hebben verklaard dat de in het sectieverslag beschreven gedeeltelijke wegdrukbaarheid van de lijkvlekken, waargenomen tijdens de sectie op 26 september 1999, niet te verenigen is met een moord op de avond van 23 september 1999. Voorts verklaarden beide artsen dat de toestand van de ogen, zoals [op de website] te zien op enkele foto's gemaakt op de plaats delict op 25 september 1999, de indruk geven dat men op het moment van fotograferen te maken had met een vers lijk.

Bevindingen van de Commissie

Inleidende overwegingen

In onderhavige zaak gaat het tijdens de rechtsgang en in de daarop volgende procedures telkens om de kwesties A en B, die in een aantal variaties aan de orde worden gesteld, te weten het aangetroffen DNA-materiaal, de methoden van DNA-onderzoek en het GSM-gesprek dat veroordeelde op de vermoedelijke avond van het overlijden van het slachtoffer met haar heeft gevoerd. Pas onlangs werd de kwestie C, de vermoedelijke datum van overlijden van het slachtoffer, opgeworpen.

De Commissie realiseert zich dat het bij de door de raadsman van de veroordeelde en Maurice de Hond opgeworpen punten veelal gaat om inzichten, oordelen of waarderingen van deskundigen over feiten en omstandigheden, die op zich door het gerechtshof Den Bosch in 2004 in aanmerking zijn genomen of in 2008 in het kader van het tweede herzieningsverzoek door de Hoge Raad in aanmerking zijn genomen. Tegen deze achtergrond komt het de Commissie geraden voor bij de beoordeling van 'als nieuw' gepresenteerde gegevens en inzichten niet alleen rekening te houden met hetgeen het gerechtshof Den Bosch bekend was, maar ook met hetgeen bij de behandeling van het tweede herzieningsverzoek bij de Hoge Raad aan de orde is geweest. De Commissie wil echter niet zover gaan dat zij het oordeel van de Hoge Raad onderschrijft dat aan de omstandigheid dat een deskundige op wiens bevindingen de bewezenverklaring in belangrijke mate steunt, nadien tot een ander oordeel komt, in beginsel meer gewicht toekomt dan aan een - van die deskundige afwijkend - oordeel van een andere deskundige⁵.

Bij de in de voorliggende aanvraag aangevoerde punten gaat het om nog niet eerder geraadpleegde deskundigen die een nog niet eerder opgevoerde waardering presenteren van het voorliggende materiaal. Nieuwe inzichten omtrent eerder bekende feiten kunnen onder omstandigheden leiden tot een ernstig vermoeden als bedoeld in het tweede lid van artikel 457 Sv. In dergelijke gevallen is vanwege de specialistische materie zorgvuldige afweging geboden, reden waarom het onder omstandigheden raadzaam is de door de raadsman gepresenteerde inzichten van de nieuwe deskundigen waar nodig voor te leggen aan de deskundigen die destijds hebben gerapporteerd.

⁵ Zie rubriek 6.5. van de beslissing van 18 maart 2008 en een vergelijkbare overweging in rubriek 13.1.2.

Daarnaast benadrukt de Commissie, zoals zij in eerdere adviezen heeft aangegeven, dat nader onderzoek alleen dan zinvol is te achten indien redelijkerwijs te verwachten is dat het tot een *ernstig vermoeden* kan leiden als bedoeld in het tweede lid van artikel 457 Sv en niet slechts tot een verruiming van het aantal in aanmerking te nemen mogelijke scenario's.

Analyse van de kwesties

A. De kwestie van het DNA

De hoeveelheid DNA en daarmee samenhangend: een contact- of geweldscenario

Met betrekking tot de kwesties van de hoeveelheid DNA en het contact- of geweldscenario stelt de Commissie vast dat het NFI zich in zijn rapportage van 30 augustus 2013 uitlaat over de hoeveelheid DNA in de onderzochte monsters en dat het NFI volhardt in zijn conclusie dat er in casu waarschijnlijk sprake is van een delictgerelateerd greepspoor. De rapportages van Krane, Gilder en Blom zijn echter niet betrokken bij de aanvullende rapportage van het NFI, zodat de Commissie het geraden acht de meningen, overtuigingen of gevolgtrekkingen van deze deskundigen omtrent het gevonden DNA-materiaal op de blouse van het slachtoffer voor commentaar voor te leggen aan het NFI. Daarna kan beoordeeld worden welk gewicht kan worden toegekend aan de door de raadsman gepresenteerde nieuwe inzichten en of te verwachten valt dat nader onderzoek door een onafhankelijke derde partij van de bevindingen van Krane, Gilder en Blom, alsmede die van de NFI, kunnen leiden tot het ernstige vermoeden dat de rechter bij kennisneming van de nieuwe inzichten de veroordeelde zal vrijspreken.

Secondary transfer

Bij de kwestie van de secondary transfer voert de raadsman aan dat - afgezien van de bijkomende kwestie van de hoeveelheid DNA - het voortschrijdend inzicht van de wetenschap na 2004 resp. 2008 met betrekking tot secondary transfer (en cross-contaminatie) van DNA tot een andere beoordeling van bepaalde feiten en omstandigheden zou kunnen leiden. De vraag of op basis van de nieuwe wetenschappelijke inzichten van Garey et.al. nader onderzoek mogelijk is (dat kan leiden tot een novum), is op basis van het verzoek niet te beoordelen. De Commissie acht het deswege gewenst dat met betrekking tot de kwestie van secondary transfer commentaar wordt verkregen van het NFI, dat in de aanvullende rapportage van 30 augustus 2013 weliswaar volhardt in zijn conclusies over de hoeveelheid DNA in de monsters van de blouse van het slachtoffer, maar zich over de kwestie van de secondary transfer niet uitlaat. Na ontvangst van een commentaar en eventueel aanvullende gegevens van het NFI kan beoordeeld worden welk gewicht kan worden toegekend aan de door de raadsman gepresenteerde nieuwe inzichten dan wel of te verwachten valt dat nader onderzoek door een onafhankelijke deskundige kan leiden tot het ernstige vermoeden dat de rechter bij kennisneming van de nieuwe inzichten de veroordeelde zal vrijspreken.

Contaminatie

Met betrekking tot de kwestie van de contaminatie heeft het gerechtshof Den Bosch die mogelijkheid uitdrukkelijk afgewogen en verworpen. De door de raadsman gesignaleerde nieuwe wetenschappelijke inzichten op het gebied van contaminatie lijken in het algemeen de mogelijkheid niet uit te sluiten dat de onderliggende feiten anders zouden kunnen worden beoordeeld, maar naar het oordeel van de Commissie zijn er in concreto onvoldoende redenen om nader onderzoek te doen naar de manier waarop de blouse van het slachtoffer is bewaard. Daarbij komt dat er in alle DNA-onderzoeken geen DNA van anderen dan de verzoeker (en het slachtoffer) is aangetroffen.

Foto(s)

Het verzoek van de raadsman van 6 december 2013 om in verband met de beoordeling van mogelijke contaminatie bij het NFI navraag te doen naar het bestaan van foto's van 'crimescopisch' onderzoek van de blouse van het slachtoffer, lijkt de Commissie weinig zinvol. De Commissie meent dat er geen reden is om aan te nemen dat eventuele foto's van inspectie van de blouse met een fluorescerende lichtbron, informatie zullen opleveren die een ernstig vermoeden met zich meebrengt dat de rechter bij een eventuele herziening veroordeelde zal vrijspreken. Indien de foto's bestaan, roept het verzoek van de raadsman wel andere vragen op, zoals de vraag of deze foto's tijdens het onderzoek een rol hebben gespeeld, en zo ja welke rol. Voorts is onduidelijk of deze foto's enige betekenis hebben voor de beoordeling van andere vragen die verband houden met het DNA in deze zaak. Tenslotte is onduidelijk waarom deze foto's geen onderdeel hebben uitgemaakt van het dossier waarvan de rechter heeft kennisgenomen. De Commissie acht het voor alle duidelijkheid gewenst dat naar deze punten navraag wordt gedaan bij het NFI.

DNA in het nagelvuil

Zonder vooruit te willen lopen op de eventuele reacties van het NFI op de DNA kwesties, vraagt de Commissie aandacht voor het in het nagelvuil van het slachtoffer aangetroffen DNA dat van de veroordeelde kan zijn. Dit gegeven is noch bij de behandeling voor het gerechtshof Den Bosch, noch bij het tweede herzieningsverzoek voor de Hoge Raad aan de orde gekomen⁶. Voor zover de Commissie kan beoordelen, kenden de rechters het FLDO rapport N06-102 van 11 september 2006 niet. Het nagelvuil wordt wel vermeld in productie 8 van het voorliggende verzoekschrift van de raadsman. In de betrokken tabel is te lezen dat het nagelvuil van het slachtoffer – zie items 43 tot 46 – betrekkelijk weinig DNA van [veroordeelde] bevatte, maar wel "voldoende" DNA volgens Krane en Gilder voor betrouwbare analyses. De tabel vermeldt dat er een *single profile* is gevonden en dat er Y-chromosomaal DNA-onderzoek is verricht.

Het FLDO rapport N06-102 van 11 september 2006 maakt duidelijk dat in het nagelvuil van het slachtoffer [AFZ648#1, AFZ648#2 en AFZ948#2] een Y-chromosomaal DNA-profiel is aangetroffen dat past bij het Y-chromosomale DNA-profiel van [veroordeelde]⁷. Er is geen DNA aangetroffen van anderen dan het slachtoffer en [veroordeelde].

B. De kwestie van het GSM-verkeer

Bij de kwestie van het GSM-verkeer gaat het om het al dan niet bestaan van onweer en de mogelijkheid van het aanklikken van een mast op afstand, welke discussiepunten aan het gerechtshof Den Bosch bekend waren en waaromtrent uitdrukkelijk is beslist. Op basis van nieuwe gegevens van de universiteit van Wyoming en het oordeel van een nieuwe deskundige, ir. Pluijmers, wordt betoogd dat er op 23 september 1999 een toestand van superfractie boven de Veluwe heerste en dat het niet onmogelijk is dat verzoeker vanaf de A28 zou hebben gebeld. De vaststelling dat zich op 23 september 1999 een toestand van superrefractie heeft voorgedaan, is op zich een nieuw gegeven, maar volgens deskundige Steens – wiens oordeel het gerechtshof Den Bosch tot de zijne heeft gemaakt – is "*door propagatie mogelijk dat radiogolven zeer grote afstanden overbruggen, maar de verstoring door andere stations brengt mee dat er weinig keuze is in het aanklikken van basisstations. Ondanks propagatie zal toch een van de burens van een basisstation worden aangeklikt*". Nu het hof dit oordeel tot de zijne heeft gemaakt, ondermijnt het nieuwe gegeven omtrent de weersgesteldheid op 23 september 1999 niet de bewijsconstructie. Hetgeen de raadsman op basis van de deskundige Pluijmers aanvoert is een verruiming van de mogelijkheden in de zin dat

6 Wel wordt het vermeld in de conclusie van 20 maart 2007 van advocaat-generaal Machielse bij het tweede herzieningsverzoek (ECLI:NL:PHR:2008:BA1024). De Commissie verwijst naar paragrafen 1,21, 1.22, 2.3.3 en 2.4.5 van de conclusie.

7 Daarnaast is in een bloedvlek in de kraag ook autosomaal DNA aangetroffen dat met zeer grote mate van waarschijnlijkheid van de veroordeelde afkomstig is.

een ander scenario eventueel ook mogelijk zou zijn geweest, althans niet onmogelijk is. Het hof oordeelt niet dat het door verzoeker gestelde telefoongesprek vanaf de A28 onmogelijk was, maar spreekt uit dat het dit niet waarschijnlijk acht. Hetgeen de raadsman heeft aangevoerd, is naar het oordeel van de Commissie onvoldoende voor nader onderzoek, want het zou niet meer opleveren dan een voortzetting van de discussie over dezelfde feiten en omstandigheden die het hof al heeft afgewogen.

Ter bestrijding van het oordeel van deskundige Steens, wijst de raadsman onder 9.5. van het verzoekschrift op ogenschijnlijk nieuwe gegevens, te weten de timing advance waarden; zie tevens bijlage 20 bij het verzoekschrift. Daaruit zou kunnen blijken dat in een toestand van superfractie en propagatie niet altijd het dichtstbijzijnde basisstation wordt gekozen. De kwestie van time advance waarden is blijkens het rapport van 20 november 2003 van Sterrenburg en Heinen "*onderzoek GSM – time advance gegevens van het GSM gesprek op 23 september*" reeds bij het gerechtshof aan de orde geweest, ofschoon de gegevens in dat rapport iets anders worden gepresenteerd. De gegevens in de thans door de raadsman overgelegde bijlage 20 zijn echter nagenoeg gelijk aan de relevante gegevens van voormeld rapport. De Commissie concludeert dat er geen sprake is van nieuwe gegevens of een nieuw gezichtspunt.

C. De kwestie van de overlijdensdatum

Wat de kwestie van de vermoedelijke overlijdensdatum van het slachtoffer betreft, heeft de Commissie kennis genomen van het opgevraagde verslag van de gemeentelijke lijkschouwer en van de sectierapportage van het Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie. Uit het verslag van 25 september 1999 van de gemeentelijke lijkschouwer valt niets op te maken omtrent het tijdstip van overlijden. Het op 26 september 1999 gedateerde handgeschreven voorlopige sectieverslag van de forensische lijkschouwer zegt evenmin iets over het tijdstip van overlijden. Noch de gemeentelijke noch de forensische lijkschouwer heeft een temperatuurmeting verricht, zodat ook in dat opzicht niets valt te zeggen over het tijdstip van overlijden. Het slachtoffer is op 25 september 1999 omstreeks 13.00 uur in haar woning aangetroffen. Op basis van het tactisch politieonderzoek en de behandeling ter terechtzitting, is aangenomen dat het slachtoffer in de avond van 23 september 1999 overleden moet zijn.

Het uitgebreide definitieve verslag van de sectie, dat op 16 februari 2000 is opgemaakt, vermeldt paarsblauwe, slechts in geringe mate wegdrukbaar lijkvlekken en een geringe lijkstijfheid. Voorts vermeldt dit verslag vrijwel gesloten oogleden, de lippen ten dele ingedroogd en een lijkstijfheid van de kaakspieren. Of deze gegevens erop kunnen duiden dat de dood minder dan 24 tot 48 uren voor de autopsie van 26 september 1999 is ingetreden, kan de Commissie niet beoordelen. De Commissie vraagt zich af of in de forensische geneeskunde een voldoende mate van consensus bestaat over de nauwkeurigheid waarmee het tijdstip van overlijden kan worden bepaald, indien - zoals in onderhavige zaak het geval is - geen temperatuurmetingen zijn verricht.

Bij deze stand van zaken is het te overwegen, een patholoog-anatoom te vragen in hoeverre en hoe nauwkeurig een overlijdenstijdstip is vast te stellen aan de hand van gegevens als lijkvlekken en lijkstijfheid. Mocht het antwoord daartoe aanleiding geven, dan kan in latere instantie op basis van het sectierapport het vermoedelijke tijdstip van overlijden nader forensisch-medisch beoordeeld worden.

Conclusies

De Commissie adviseert, alvorens de vragen 1, 2 en 3 van de raadsman te beantwoorden, eerst de kwesties van de scenario's en de hoeveelheid DNA met in achtneming van bovenstaande opmerkingen voor te leggen aan het NFI ter becommentariëring van de rapportages van Krane en Gilder

en van Blom en ter beantwoording van de vraag of er sprake is van voortschrijdend inzicht van de wetenschap met betrekking tot secondary transfer van DNA dat tot een andere beoordeling van de door het gerechtshof Den Bosch in aanmerking genomen feiten en omstandigheden zou kunnen leiden. De Commissie geeft tevens in overweging bij het NFI in de hiervoor aangegeven zin gericht navraag te doen naar de door de raadsman bedoelde foto(s) van de inspectie van de blouse met een fluorescerende lichtbron.

Indien van het NFI een reactie op de besproken aspecten van de kwestie van het DNA is verkregen, kan het wenselijk zijn die reactie tezamen met de rapportages van Krane en Gilder en van Blom voor te leggen aan een onafhankelijke derde, bijvoorbeeld het forensisch laboratorium van het Instituut voor Menselijke Erfelijkheid van de Katholieke Universiteit Leuven. De Commissie geeft met klem in overweging daarbij tevens de niet eerder bij de procesvoering aan de orde gekomen kwestie van het nagelvuil te betrekken, zodat de raadsman zich ook hierover kan uitspreken. De Commissie is desgewenst beschikbaar te adviseren indien nadere rapportage verdere vragen opwerpt met betrekking tot de door de raadsman opgeworpen kwesties.

De Commissie acht het niet zinvol de kwestie van de contaminatie en de kwestie van het GSM-verkeer nader te onderzoeken.

Vraag 4 van de raadsman is ook zonder onderzoek te beantwoorden. De telecom gegevens zijn in 2004 niet gerapporteerd, omdat het gegevens betreft die in 2004 nog niet bekend waren. Overigens geldt voor deze kwestie dat de vraag waarom de telecom gegevens destijds niet in de rapportage zijn meegenomen, naar het oordeel van de Commissie niet relevant is voor een beoordeling van het al dan niet bestaan van een grond tot herziening.

De Commissie adviseert tenslotte, een patholoog-anatoom de vraag voor te leggen in hoeverre en hoe nauwkeurig een overlijdenstijdstip kan worden vastgesteld aan de hand van gegevens als lijkstijfheid en lijkvlekken.

Tilburg, 21 januari 2014

C.J.C.F. Fijnaut,
Voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken